

5.2. Eiropas Savienības politiku instrumentu un citu ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu plānošana valsts budžetā

ES fondu un citu ārvalstu finanšu palīdzības finansējums šobrīd ir viens no būtiskākajiem investīciju avotiem Latvijas tautsaimniecībā, stimulējot ekonomisko izaugsmi un nodrošinot iepriekš noteikto vajadzību un tautsaimniecības strukturālo izaicinājumu rezultatīvu un sekmīgu risināšanu. Šī finansējuma izmantošanas mērķi un apjomi konkrētās jomās ir apstiprināti plānošanas dokumentos, un to izmantošanas kārtībai ir izstrādāts tiesiskais regulējums.¹

Kohēzijas politikas ES fondu 2014. – 2020. gada plānošanas perioda darbības programma “Izaugsme un nodarbinātība”² paredz 4,42 mljrd. *euro* ieguldījumus. Darbības programma nosaka Kohēzijas politikas fondu investīciju principus saskaņā ar Nacionālo attīstības plānu, identificējot nozares un tautsaimniecības vajadzības ar vislielāko nepieciešamo atbalstu, kā arī nosakot sasniedzamos rezultātus nākamajiem septiņiem gadiem.³

2022. gadā ir paredzētas investīcijas 720,0 milj. *euro* šīs darbības programmas ietvaros starp 9 dažādiem prioritārajiem virzieniem, no kuriem apjomīgākās investīcijas tiek prognozētas šādās jomās:

- a) pāreja uz ekonomiku, kura rada mazas oglekļa emisijas visās nozarēs;
- b) sociālā iekļaušana un nabadzības apkarošana;
- c) vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte;
- d) ilgtspējīgas transporta sistēmas izveide.

2022. gadā ir paredzēts uzsākt arī investīcijas REACT – EU⁴ pasākumiem, kas tika ieviesti papildus darbības programmā, lai samazinātu pandēmijas krīzes radītas sekas.

Lai izmantotu ES fondu finansējumu pilnā apmērā, vienlaikus nodrošinot savlaicīgu ES fondu līdzekļu ieplūšanu tautsaimniecībā, ikgadēji tiek izstrādātas gan atmaksu prognozes projektu ieviešanai, gan uzraudzīta projektu ieviešanu finanšu disciplīna, sekojot līdzi maksājumu pieprasījumu gada izpildei pret ieviešanu sniegtajiem plāniem.⁵

2022. gads iezīmē arī ES nākamā daudzgadu budžeta termiņa sākumu, un tā ietvaros arī jaunu **Kohēzijas politikas ES fondu 2021. – 2027. gada plānošanas perioda darbības programmu Latvijai**, paredzot 4,40 mljrd. *euro* ieguldījumiem. Normatīvā bāze darbības programmas apstiprināšanai vēl nav pilnībā izstrādāta, bet budžeta likumā finansējums investīcijām tiek paredzēts jau no pirmā izdevumu attiecināmības gada, lai nodrošinātu

¹ Tostarp Kohēzijas politikas ES fondu projektu finansēšanas kārtību nosakot MK 2015. gada 17. marta noteikumos Nr. 130 “Noteikumi par valsts budžeta līdzekļu plānošanu Eiropas Savienības strukturfondu un Kohēzijas fonda projektu īstenošanai un maksājumu veikšanu 2014. – 2020. gada plānošanas periodā”; <https://likumi.lv/ta/id/273118-noteikumi-par-valsts-budzeta-lidzeklu-planosanu-eiropas-savienibas-strukturfundu-un-kohezijas-fonda-projektu-istenosanai-un-mak>

² Ar darbības programmu iespējams iepazīties ES fondu tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv> sadaļā – ES fondi 2014 – 2020 → Plānošana → Plānošanas dokumenti: <http://www.esfondi.lv/planosanas-dokumenti>

³ Informācija par normatīvajiem aktiem ir pieejama ES fondu tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv> sadaļā – ES fondi 2014 – 2020 → Normatīvie akti: <http://www.esfondi.lv/normativie-akti>

⁴ Atvēršanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām

⁵ Plāni, arī informācija par ieviešanas progresu ir pieejama ES fondu tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv> sadaļā – ES fondi 2014 – 2020 → Ieviešana → Ieviešanas progress / Ieviešanas plāni un to izpilde: <https://www.esfondi.lv/2021.gads>

iespējami ātru ieguldījumu Latvijas tautsaimniecībā. Ņemot vērā, ka darbības programma vēl nav apstiprināta, tad 2022. gadā indikatīvi tiek prognozētas investīcijas 200 milj. *euro* projektiem, kuru ieviešanu uzsāks 2022. gadā. Investīciju savlaicīga realizēšana ir būtiska, lai Latvija kā dalībvalsts izpildītu EK noteiktos N+3 kritērijus.

Tāpat 2021. gada 13. jūlijā tika apstiprināts Latvijas plāns Eiropas Atveseļošanas fondā. Tas paredz līdz 2026. gadam veikt ieguldījumus 1,83 mljrd. *euro* apmērā, lai arī mazinātu pandēmijas krīzes radīto sociālo un ekonomisko ietekmi, un atbalstītu reformas un investīcijas, kas saistītas ar pāreju uz zaļo un digitālo ekonomiku. Līdzīgi kā kopējā plānā, arī 2022. gadā paredzētas investīcijas galvenokārt klimatu mērķu sasniegšanā, digitālajā transformācijā un nevienlīdzības mazināšanā – kopā 254,6 milj. *euro*.⁶

Ārvalstu finanšu palīdzība ietver arī EEZ/Norvēģijas grantus, ko donorvalstis (Norvēģija, Islande, Lihtenšteina) novirza ES jaunajām dalībvalstīm ekonomisko un sociālo atšķirību mazināšanai ES. Latvijai 2014. – 2021.gada periodā ir pieejami 85,4 milj. *euro* (līdz 2025. gada vidum) sešu programmu īstenošanai, kuras administrē nozaru ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Divpusējās sadarbības fondam, Tehniskai palīdzībai vispārējai grantu vadībai un kontrolei. Programmu jomas⁷ ir: (1) Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana; (2) Korekcijas dienesti; (3) Pētniecība un izglītība; (4) Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide; (5) Uzņēmējdarbības attīstība, inovācijas un mazie un vidējie uzņēmumi; (6) Vietējā attīstība, nabadzības mazināšana un kultūras sadarbība. 2021. gadā notika lielākā daļa projektu konkursu, īstenošanā ir gandrīz visi iepriekš noteiktie projekti, kā arī divpusējās sadarbības pasākumi. Līdz ar to prognoze izdevumiem 2022. gadā ir 23,0 milj. *euro*.

⁶ Detalizēta informācija ir pieejama ES fondu tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv> sadaļā – Eiropas Atveseļošanas fonds: <https://www.esfondi.lv/atveselosanas-un-noturibas-mehanismi>.

⁷ Detalizēta informācija ir pieejama EEZ/Norvēģijas grantu portālā: <https://eeagrants.lv/>.